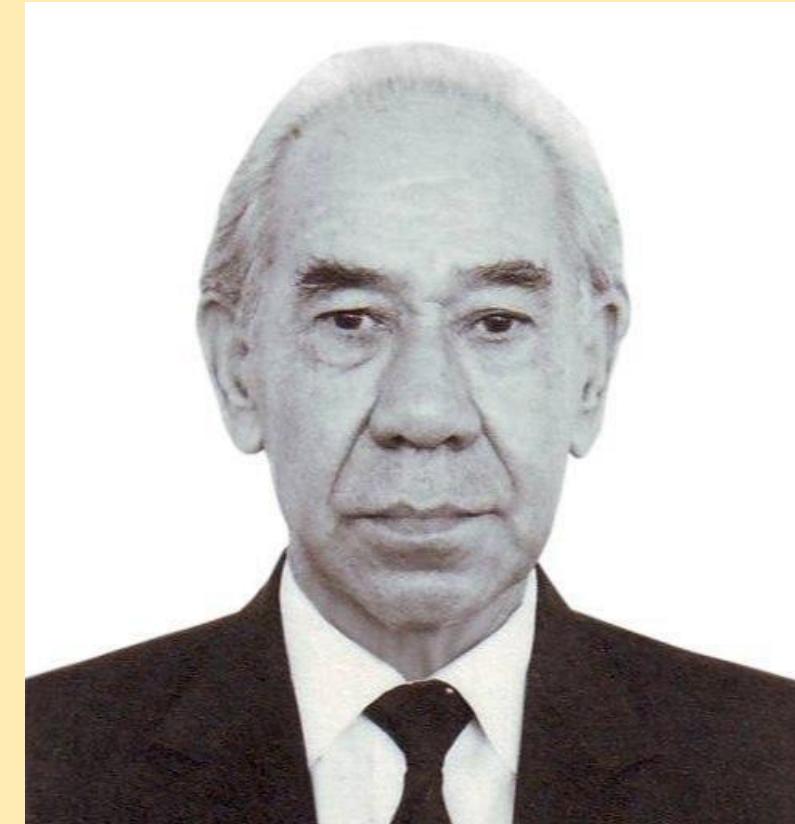

TILAME

Shukrulloning hayoti va ijodi

Fan- O‘zbek tili
O‘qituvchi- Kamaliddinova
Nigora Sirajiddinovna

REJA:

1

- O‘zbekiston xalq shoiri

2

- Shukrullo - dramaturg

3

- “Qabr toshi” she’ri

4

- “Og‘ir kunlar sevinchi” hikoyasi

TIIAME

O‘zbekiston xalq shoiri va dramaturg Shukrullo (Shukrullo Yusupov) 1921-yili Toshkentda tug‘ilgan. Dastlabki ta’limni olgach, pedagogika bilim yurtida, so‘ngra Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika institutida o‘qigan.

U turli gazeta va jurnallarda, badiiy adabiyot nashri yotlarida ishladi, o‘qituvchilik qildi.

O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasida adabiy maslahatchi bo‘ldi. Shukrullo dramaturg sifatida ham qalam tebratib keladi.

Uning «Xatarli yo‘l», «Tabassum o‘g‘rilari» dramalari respublika teatrlari sahnalarida etilgan. Shukrullo «Javohirlar sandig‘i», «Kafansiz ko‘milganlar» xotira romanlarini yozgan.

Shukrullo bolalar uchun ham asarlar yaratgan. Uning «Bahor sovg‘asi», «Yulduzlar» kabi she’riy to‘plamlarida bolalarning ichki dunyosi, orzu-istiklari, do‘stlik, Vatanga bo‘lgan muhabbat, ona tabiat tasviri yetakchilik qiladi.

Qabr toshi

TIIAME

*Onasi o 'lganda yetib kelmadi,
Hatto yo 'qlamadi tirigida ham.
Pul va shuhrat uchun qancha kezmadi,
Ne-ne shaharlarni bu ayanch odam.*

*Bugun elni yig 'ib ko 'tardi faryod,
Marmardan xotira qo 'ydi qabriga.
Ona tirigida qilolmagan yod,
Nahot endi yetdi uning qadriga.*

*Afsus, ona nomin ko 'z ham ilg 'amas,
O 'zin ismiga-chi, berilgan zarhal.
Buni ham onaga mehridan emas,
O 'zin shuhratiga qo 'yibdi haykal.*

Og‘ir kunlar sevinchi (*hikoya*)

TIIAME

... Bir qo‘limda ichiga ikki-uch kilo jiyda, toshchoy, gugurt, turshak solingan xalta, bir qo‘lda hassa, ustimda telogreyka, Chirchiq stansiyasidan kechki dachniy poyezdiga o‘tirib, Qozog‘istonning Sarjilg‘a razyezdidagi qozoq ovuliga jo‘nayman.

Oyoq-qo‘lim soppa-sog‘ bo‘lsa-yu, nega qo‘limda hassa?

Gap shunda! Bu hassa faqat ovuldagi itlardan qo‘riqlash uchun-gina emas, boshqa vazifasi ham bor edi. Bu hassa meni balo-ofatlardan asrardi...

TIIAME

Toshkentga kelgunimizcha ne-ne azoblarga duchor bo‘lmasdik. Lekin ikki-uch kunlik non puliga yetarli chiqqan foyda, hamma mashaqqatlarni unuttirib yuborardi. Eson-omon narsalarimizni uyga yetkazib olgach, quvonchdan kechirgan mashaqqatlar unutilardi. Oradan biroz o‘tgach yana «yo huv» deb safarga otlanardik. Axir, uyingda nondan boshqa yeydigan narsa bo‘lmagan zamonda, ikki-uch kun yemay, och o‘tirib ko‘r, holing ne kechadi!

Bu gaplarimni eshitganlar orasida «taglaring shunchalar past, gado darajasida bo‘lganmi?» deb bolalarimga ta’na qiluvchilar ham topiladi, aytmay qo‘yaqolay deyman-u, ammo o‘sha davrni eslaganimda nuqul Oybek aka ko‘z oldimga keladi. Oybekdek buyuk yozuvchining kechirgan kunlarini o‘ylasam, uning oldida meniki nima bo‘pti deyman!

TIIAME

Oybek akaning rafiqasi Zarifa opa:

- «Ortiqcha kiyim-boshimiz yo‘q. Kiyilgan bir palto, bir kastumdan ortig‘i bo‘lmas edi, bizda. Shundan boshqa sotishga arzirli narsamiz bo‘lмагани учун eski-tuski nimalarnidir yig‘ib Oybek aka Qarshiga jo‘nadilar. U yerda besh-olti kun turib eski kiyimlarni un, yog‘ga almashtirib keldilar...» - deb yozgan edi.

Oybek aka eski-tuskini don-dunga almashtirish учун Qarshiga (Qashqadaryoga) jo‘nagan vaqtarda, men choy, turshak, jiyda ko‘tarib don-dunga almashtirgani Qozog‘istonga opalarim bilan jo‘naganman.

Menda, bizning uyimizda almashtiradigan narsa ham qolmagan edi. Bu yo‘qchilik edi. Ammo ocharchilik, ochlik nima?! Ochlik shuki, og‘izga soladigan bir burda nondan boshqa hech narsa, mol, bisot ko‘zga ko‘rinmay qoladi.

Ochlik...

TIIAME

Toshkent shahrining Eski Jo‘va bozoriga kiraverishdagi binoning tagida oyoq-qo‘llari shishib, ko‘zлari o‘qrayib qolgan qator tilanchilar o‘tirardi. Holsizlikdan ovoz chiqarib sadaqa so‘rashga ham tillari kelmay qolgan. Bugun men ko‘rgan gadoylarning ko‘plari ertaga uvadasi chiqib ketgan kiyimlarining ustini qor bosib, sovuqda qotib o‘lib yotgan bo‘lardi.

Bir kecha yodimda, - deydi, Zarifa opa, Oybek yozib o‘tirardi. Men ham yozibmi, o‘qibmi o‘tirardim.

Oybek:

- Zarifa, qornim och, juda ochiqdim, - deb qoldi.

Men nima deyishni bilmayman, indamadim, darhol javob qilolmadim. Negaki, uy qup-quruq edi.

- Biror narsa yo‘qmi? - so‘radi Oybek.

O‘rnimdan turib shkafni axtardim. Hujradagi xurmacha, xaltalarni tekshirdim. Bir hovuch yirik kepak, bir-ikki qoshiq shakar topdim, so‘ng xurmachani sidirasidira bir qoshiq yog‘ oldim.

TIIAME

Primusda kepakni qovurib, so‘ng unga shakar aralashtirib, dasturxonga tortdim. Bilmadim, bu qanday taom bo‘ldi ekan? Nomi menga ham noma’lum bo‘lgan bu taomdan Oybek bir-ikki marta qoshiq uchida olgan bo‘ldi. So‘ng «Sen ham yegin», deb meni qistadi.

- Yo‘q, ochiqmadim. O‘zingiz yeyabering, - dedim unga.

Men ham och edim, hech narsa yo‘q edi, faqat qanoat bor, xolos!

Oybek ozgina yedi. Ozginasini qoldirib, dedi:

- Ertalab bolalarga berarsan.

Bilmadim, bemazalikdan yeya olmadimi yoxud bolalarga ilinib, tomog‘idan o‘tmadimi?...»

Bu alamlarga, bu azoblarga o'sha yillari odamlar qanday chidadi!

O'sha ochlikning bir kunini bugun tasavvur qilib ko'raylik. Bir kun, ikki kun och qolib ko'raylik.

Bir kun emas, bir yil emas, yillab bu ocharchilik, bu xo'rliklarda nima ularni suyadi?! Nimaga orqa qilib yashadi?

Qo'shnik o'z farzandini urushga jo'natayotganda, omon qaytsin deb bitta nonni tishlatib olib qolgan. Uyning devorida hamon osig'liq o'sha nonini och bo'lsa ham ona yemadi. Ha, yemadi!

Ona o'mida biz bo'lsak-chi, balki!.. Ha, u ulug'! Sabrli ona!

TIIAME

Lug‘at	
xalta — мешок	uvada - тряпьё, лохмотья
ko‘z oldimga - перед глазами	ochlik - голод
eski-tuski - старьё, хлам	xo‘rlik - унижение
don-dun - зерновые продукты	qanoat - довольство

Matn yuzasidan savollar:

- Hikoyada qaysi davr tasvirlangan?
- Sabr-qanoat deganda nimani tushunasiz?
- Matn yuzasidan fikr-mulohazalaringizni ayting.

Uy vazifasi. «Qabr toshi» she’rini yod oling.

E‘tiboringiz uchun
rahmat!